

88142964

International Baccalaureate®
Baccalauréat International
Bachillerato Internacional

**LATIN
HIGHER LEVEL
PAPER 2**

Wednesday 5 November 2014 (morning)

2 hours

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Answer four questions from two genres only.
- The maximum mark for this examination paper is *[44 marks]*.

Answer **four** questions from **two** genres **only**. These questions should be taken from the **two** genres you have studied.

Genre: Elegiac and Lyric poetry

Question 1. Catullus 64.186–201

“nulla fugae ratio, nulla spes: omnia muta,
omnia sunt deserta, ostentant omnia letum.
non tamen ante mihi languescent lumina morte,
nec prius a fesso secedent corpore sensus
190 quam iustam a divis exposcam prodita multam
caelestumque fidem postrema comprecet hora.
quare, facta virum multantes vindice poena
Eumenides, quibus anguino redimita capillo
frons exspirantis praeportat pectoris iras,
195 huc huc adventate, meas audite querelas,
quas ego, vae miserae, extremis proferre medullis
cogor inops, ardens, amenti caeca furore.
quae quoniam verae nascuntur pectore ab imo,
vos nolite pati nostrum vanescere luctum,
200 sed quali solam Theseus me mente reliquit,
tali mente, deae, funestet seque suosque.”

- (a) Scan *nulla ... letum* (lines 186–187). [2 marks]
- (b) Give **three** examples of the way Catullus depicts the protagonist’s complex emotional situation. Support your answer by quoting the Latin text. [3 marks]
- (c) Who are the Eumenides (line 193) and why does the protagonist invoke them? [2 marks]
- (d) Translate *quae quoniam ... suosque* (lines 198–201). [3 marks]

Genre: Elegiac and Lyric poetry**Question 2. Horace *Odes* 3.24.1–24**

intactis opulentior
 thesauris Arabum et divitis Indiae
 caementis licet occupes
 terrenum omne tuis et mare publicum:
 5 si figit adamantinos
 summis verticibus dira Necessitas
 clavos, non animum metu,
 non mortis laqueis expedies caput.
 campestres melius Scythae,
 10 quorum plaustra vagas rite trahunt domos
 vivunt et rigidi Getae,
 inmetata quibus iugera liberas
 fruges et Cererem ferunt
 nec cultura placet longior annua
 15 defunctumque laboribus
 aequali recreat sorte vicarius.
 illic matre carentibus
 privignis mulier temperat innocens
 nec dotata regit virum
 20 coniunx nec nitido fidit adultero;
 dos est magna parentium
 virtus et metuens alterius viri
 certo foedere castitas,
 et peccare nefas aut pretium est mori.

- (a) *Scythae* (line 9) and *Getae* (line 11). Who are these peoples? [2 marks]
- (b) Give **two** details about the way agriculture is practised by the Getans. Quotation of the Latin text is **not** required. [2 marks]
- (c) Analyse the way in which the literary style and/or the themes of the poem emphasize Horace's moral attitude. Support your argument with precise quotations from the Latin text. [8 marks]

Genre: Epic**Question 3. Virgil *Aeneid* 4.31–53**

Anna refert: “o luce magis dilecta sorori,
 solane perpetua maerens carpere iuventa,
 nec dulcis natos, Veneris nec praemia noris?
 id cinerem aut Manis credis curare sepultos?
 35 esto: aegram nulli quondam flexere mariti,
 non Libyae, non ante Tyro; despectus Iarbas
 ductoresque alii, quos Africa terra triumphis
 dives alit: placitone etiam pugnabis amori?
 nec venit in mentem, quorum consederis arvis?
 40 hinc Gaetulae urbes, genus insuperabile bello,
 et Numidae infreni cingunt et inhospita Syrtis;
 hinc deserta siti regio, lateque furentes
 Barcaei. quid bella Tyro surgentia dicam,
 germanique minas?
 45 dis equidem auspibus reor et Iunone secunda
 hunc cursum Iliacas vento tenuisse carinas.
 quam tu urbem, soror, hanc cernes, quae surgere regna
 coniugio tali! Teucrum comitantibus armis
 Punica se quantis attollet gloria rebus!
 50 tu modo posce deos veniam, sacrisque litatis
 indulge hospitio, causasque innecte morandi,
 dum pelago desaevit hiemps et aquosus Orion,
 quassataeque rates, dum non tractabile caelum.”

- (a) What arguments is Anna using in order to persuade Dido? Support your answer by quoting **three** details from the Latin text. [3 marks]
- (b) Scan *hinc Gaetulae ... Syrtis* (lines 40–41). [2 marks]
- (c) *quid ... minas* (lines 43–44). Explain the **two** references. [2 marks]
- (d) Translate *tu modo ... Orion* (lines 50–52). [3 marks]

Genre: Epic**Question 4. Virgil *Aeneid* 4.522–547**

nox erat, et placidum carpebant fessa soporem
 corpora per terras, silvaeque et saeva quierant
 aequora: cum medio volvuntur sidera lapsu,
 525 cum tacet omnis ager, pecudes pictaeque volucres,
 quaeque lacus late liquidos, quaeque aspera dumis
 rura tenent, somno positae sub nocte silenti
 lenibant curas, et corda oblita laborum.
 at non infelix animi Phoenissa, nec umquam
 530 solvitur in somnos, oculisque aut pectore noctem
 accipit: ingeminant curae, rursusque resurgens
 saevit amor, magnoque irarum fluctuat aestu.
 sic adeo insistit, secumque ita corde volutat:
 “en, quid ago? rursusne procos inrisa priores
 535 experiar, Nomadumque petam conubia supplex,
 quos ego sim totiens iam dedignata maritos?
 Iliacas igitur classes atque ultima Teucrum
 iussa sequar? quiane auxilio iuvat ante levatos,
 et bene apud memores veteris stat gratia facti?
 540 quis me autem, fac velle, sinet, ratibusve superbis
 invisam accipiet? nescis heu, perdita, necdum
 Laomedontaeae sentis periuria gentis?
 quid tum, sola fuga nautas comitabor ovantes,
 an Tyriis omnique manu stipata meorum
 545 inferar, et, quos Sidonia vix urbe revelli,
 rursus agam pelago, et ventis dare vela iubebo?
 quin morere, ut merita es, ferroque averte dolorem.

- (a) *quiane auxilio ... gratia facti* (lines 538–539). To what circumstances is Dido referring here? [2 marks]
- (b) *necdum Laomedontaeae sentis periuria gentis* (lines 541–542). Who is the person named? Give **one** reason why this person is mentioned here. [2 marks]
- (c) Analyse the extract, describing how Virgil’s poetic style communicates the dilemma faced by the protagonist. Support your argument with precise quotations from the Latin text. [8 marks]

Genre: Historiography**Question 5. Tacitus *Annals* 14.16–17**

ne tamen ludicrae tantum imperatoris artes notescerent, carminum quoque studium adfectavit, contractis quibus aliqua pangendi facultas necdum insignis erat. hi cenati considerare simul et adlatos vel ibidem repertos versus conectere atque ipsius verba quoquo modo prolata supplere, quod species ipsa carminum docet, non impetu et instinctu nec ore uno fluens. etiam sapientiae

5 doctoribus tempus impertiebat post epulas, utque contraria adseverantium discordia frueretur. nec deerant qui ore vultuque tristi inter oblectamenta regia spectari cuperent. sub idem tempus levi initio atrox caedes orta inter colonos Nucerinos Pompeianosque gladiatorio spectaculo quod Livineius Regulus, quem motum senatu rettuli, edebat. quippe oppidana lascivia in vicem incessentes probra, dein saxa, postremo ferrum sumpsere, validiore Pompeianorum plebe,

10 apud quos spectaculum edebatur. ergo deportati sunt in urbem multi e Nucerinis trunco per vulnera corpore, ac plerique liberorum aut parentum mortis deflebant. cuius rei iudicium princeps senatui, senatus consulibus permisit. et rursus re ad patres relata, prohibiti publice in decem annos eius modi coetu Pompeiani collegiaque quae contra leges instituerant dissoluta; Livineius et qui alii seditionem conciverant exilio multati sunt.

- (a) In what **two** kinds of artistic activities did Nero indulge according to this extract? Support your answer with precise quotations from the Latin text. [2 marks]
- (b) *nec deerant ... cuperent* (line 6). Who is Tacitus referring to with these words, and why should they behave in this way? [2 marks]
- (c) Give **three** elements that hint at the gravity of the riot in Pompeii. Quotation of the Latin text is **not** required. [3 marks]
- (d) Translate *ergo deportati sunt ... permisit* (lines 10–12). [3 marks]

Genre: Historiography**Question 6. Tacitus *Annals* 14.21**

- pluribus ipsa licentia placebat, ac tamen honesta nomina praetendebant. maiores quoque non abhorruisse spectaculorum oblectamentis pro fortuna quae tum erat, eoque a Tuscis accitos histriones, a Thuriis equorum certamina; et possessa Achaia Asiaque ludos curatius editos, nec quemquam Romae honesto loco ortum ad theatralis artes degeneravisse, ducentis iam annis a
- 5 L. Mummii triumpho qui primus id genus spectacula in urbe praebuerit. sed et consultum parsimoniae quod perpetua sedes theatro locata sit potius quam immenso sumptu singulos per annos consurgeret ac destrueretur. nec perinde magistratus rem familiarem exhausturos aut populo efflagitandi Graeca certamina a magistratibus causam fore, cum eo sumptu res publica fungatur. oratorum ac vatum victorias incitamentum ingeniis adlaturas; nec cuiquam iudici grave auris
- 10 studiis honestis et voluptatibus concessis impertire. laetitiae magis quam lasciviae dari paucas totius quinquennii noctes, quibus tanta luce ignium nihil illicitum occultari queat. sane nullo insigni dehonestamento id spectaculum transiit; ac ne modica quidem studia plebis exarsere, quia redditi quamquam scaenae pantomimi certaminibus sacris prohibebantur. eloquentiae primas nemo tulit, sed victorem esse Caesarem pronuntiatum. Graeci amictus quis per eos dies plerique
- 15 incesserant tum exoleverunt.

- (a) *ipsa licentia* (line 1). To what is Tacitus referring? [2 marks]
- (b) *pantomimi* (line 13). Who are they and what are they not allowed to do here? [2 marks]
- (c) Analyse the extract, showing how the different stances on the events related are reflected in Tacitus's style. Support your argument with precise quotations from the Latin text. [8 marks]

Genre: Letters**Question 7. Pliny the Younger *Letters* 1.13**

magnum proventum poetarum annus hic attulit: toto mense Aprili nullus fere dies, quo non recitaret aliquis. iuvat me quod vigent studia, proferunt se ingenia hominum et ostentant, tametsi ad audiendum pigre coitur. plerique in stationibus sedent tempusque audiendi fabulis conterunt, ac subinde sibi nuntiari iubent, an iam recitator intraverit, an dixerit praefationem, an ex magna
 5 parte evolverit librum; tum demum ac tunc quoque lente cunctanterque veniunt, nec tamen permanent, sed ante finem recedunt, alii dissimulanter et furtim, alii simpliciter et libere. at Hercule memoria parentum Claudium Caesarem ferunt, cum in Palatio spatiaretur audissetque clamorem, causam requisisse, cumque dictum esset recitare Nonianum, subitum recitanti inopinatamque
 10 venire. nunc otiosissimus quisque multo ante rogatus et identidem admonitus aut non venit aut, si venit, queritur se diem—quia non perdidit—perdidisse. sed tanto magis laudandi probandique sunt, quos a scribendi recitandique studio haec auditorum vel desidia vel superbia non retardat. equidem prope nemini defui. erant sane plerique amici; neque enim est fere quisquam, qui studia, ut non simul et nos amet. his ex causis longius quam destinaveram tempus in urbe consumpsi.
 15 possum iam repetere secessum et scribere aliquid, quod non recitem, ne videar, quorum recitationibus adfui, non auditor fuisse sed creditor. nam ut in ceteris rebus ita in audiendi officio perit gratia si reposcatur.

- (a) Translate *plerique ... librum* (lines 3–5). [3 marks]
- (b) Compare the ways in which Claudius's behaviour contrasts with the attitude of Pliny's contemporaries towards recitation of literary works. Quotation of the Latin text is **not** required. [2 marks]
- (c) Give **two** reasons for Pliny lingering in town longer than he intended. Support your answer by quoting the Latin text. [2 marks]
- (d) Why is Pliny not going to publicly recite his works? Quotation of the Latin text is **not** required. [3 marks]

Genre: Letters**Question 8. Pliny the Younger *Letters* 8.24.6–10**

nec timueris contemptum. an contemnitur qui imperium qui fasces habet, nisi humilis et sordidus, et qui se primus ipse contemnit? male vim suam potestas aliorum contumeliis experitur, male terrore veneratio acquiritur, longeque valentior amor ad obtinendum quod velis quam timor. nam timor abit si recedas, manet amor, ac sicut ille in odium hic in reverentiam vertitur. te vero
 5 etiam atque etiam—repetam enim—meminisse oportet officii tui titulum ac tibi ipsum interpretari, quale quantumque sit ordinare statum liberarum civitatum. nam quid ordinatione civilius, quid libertate pretiosius? porro quam turpe, si ordinatio eversione, libertas servitute mutetur! accedit quod tibi certamen est tecum: onerat te quaesturae tuae fama, quam ex Bithynia optimam
 10 revexisti; onerat testimonium principis; onerat tribunatus, praetura atque haec ipsa legatio quasi praemium data. quo magis nitendum est ne in longinqua provincia quam suburbana, ne inter servientes quam liberos, ne sorte quam iudicio missus, ne rudis et incognitus quam exploratus probatusque humanior melior peritior fuisse videaris, cum sit alioqui, ut saepe audisti saepe legisti, multo deformius amittere quam non assequi laudem. haec velim credas, quod initio dixi, scripsisse me admonentem, non praecipientem; quamquam praecipientem quoque. quippe non vereor, in
 15 amore ne modum excesserim. neque enim periculum est ne sit nimium quod esse maximum debet.

- (a) What duty is the addressee of this letter going to take on? [2 marks]
- (b) *accedit ... tecum* (line 8). Explain Pliny's remark, giving **two** examples from the text. [2 marks]
- (c) Analyse the extract showing how Pliny's literary style supports his exhortation to the addressee of the letter. Support your argument with precise quotations from the Latin text. [8 marks]

Genre: Philosophy**Question 9. Lucretius 3.484–505**

485 at quae cumque queunt conturbari inque pediri,
 significant, paulo si durior insinuarit
 causa, fore ut pereant aevo privata futuro.
 quin etiam subito vi morbi saepe coactus
 ante oculos aliquis nostros, ut fulminis ictu,
 490 concidit et spumas agit, ingemit et tremit artus,
 desipit, extentat nervos, torquetur, anhelat
 inconstanter, et in iactando membra fatigat,
 ni mirum quia vis morbi distracta per artus
 turbat agens animam, spumans ut in aequore salso
 ventorum validis fervere viribus undae.
 495 exprimitur porro gemitus, quia membra dolore
 adficiuntur et omnino quod semina vocis
 eliciuntur et ore foras glomerata feruntur
 qua quasi consuerunt et sunt munita viai.
 desipientia fit, quia vis animi atque animai
 500 conturbatur et, ut docui, divisa seorsum
 disiectatur eodem illo distracta veneno.
 inde ubi iam morbi reflexit causa, reditque
 in latebras acer corrupti corporis umor,
 tum quasi vaccillans primum consurgit et omnis
 505 paulatim redit in sensus animamque receptat.

- (a) Briefly explain the philosophical context of this extract. What is Lucretius's argument and how does this example fit into the broader picture? [3 marks]
- (b) Translate *quin etiam ... artus* (lines 487–489). [3 marks]
- (c) Analyse the simile of lines 492–494 (*ni mirum ... undae*). [2 marks]
- (d) Explain what the cause of epilepsy is according to Lucretius. Support your answer by quoting the Latin text. [2 marks]

Genre: Philosophy**Question 10. Lucretius 3.18–40**

apparet divum numen sedesque quietae,
 quas neque concutiunt venti nec nubila nimbis
 20 aspergunt neque nix acri concreta pruina
 cana cadens violat semperque innubilus aether
 integit et large diffuso lumine ridet:
 omnia suppeditat porro natura neque ulla
 res animi pacem delibat tempore in ullo.
 25 at contra nusquam apparent Acherusia templa,
 nec tellus obstat quin omnia dispiciantur,
 sub pedibus quae cumque infra per inane geruntur.
 his ibi me rebus quaedam divina voluptas
 percipit atque horror, quod sic natura tua vi
 30 tam manifesta patens ex omni parte relecta est.
 et quoniam docui, cunctarum exordia rerum
 qualia sint et quam variis distantia formis
 sponte sua volitent aeterno percita motu,
 quove modo possint res ex his quaeque creari,
 35 hasce secundum res animi natura videtur
 atque animae claranda meis iam versibus esse
 et metus ille foras praeceps Acheruntis agendus,
 funditus humanam qui vitam turbat ab imo
 omnia suffundens mortis nigrore neque ullam
 40 esse voluptatem liquidam puramque relinquit.

- (a) *apparet divum numen sedesque quietae* (line 18). Explain briefly the position of the gods in Lucretius's philosophical system. [2 marks]
- (b) Scan *omnia ... ullo* (lines 23–24). [2 marks]
- (c) Comment on the stylistic qualities of the extract, analysing in particular Lucretius's use of visual vocabulary and imagery. Support your argument with precise quotations from the Latin text. [8 marks]